

**ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД
ПРОФ. ЛАЗАР ГРУЕВ**

П Р Е Д Л О Ж Е Н И Е

От **Таня Райковска** – заместник на председателя и ръководител на
Търговска колегия на Върховния касационен съд

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

Обръщам се към Вас във връзка с необходимостта от уеднаквяване на съдебната практика по следните въпроси:

1. Следва ли в производството по пряк иск с правно основание по чл. 226, ал. 1 КЗ, обемът на отговорността на застрахователя да се ограничава до размера на присъденото обезщетение по уважен иск по чл. 45 ЗЗД срещу делинквента?

С определение № 297/04.08.2014 г. по т. д. № 3956/2013 г., състав на I т. о. на ВКС на основание чл. 292 ГПК е спрял производството по делото, като е предложил на Общото събрание на Търговска колегия постановяване на тълкувателно решение по така поставения по-горе въпрос. В определението е цитирана противоречива практика и различните становища.

Според едното от тях, застъпено в Решение № 129/29.11.2012 г. по т. д. № 346/2011 г. на ВКС, II т. о. и Решение № 11/08.02.2013 г. по т. д. № 620/2011 г. на ВКС, II т. о., обемът на отговорността на застрахователя на гражданската отговорност на застрахования делинквент към трети лица не може да бъде ограничен до размера на присъденото обезщетение в наказателния процес по уважения граждански иск срещу делинквента. Отговорността на застрахователя зависи от доказаните в исковото производство срещу него обстоятелства: застрахователен договор, застрахователно събитие, причинено от застрахования делинквент, вреди, причинно-следствена връзка между вредите и застрахователното събитие.

Съдът, разглеждащ иска по чл. 226, ал. 1 КЗ /респ. този по чл. 407 /отм./ ТЗ/ , не е обвързан от силата на пресъдено нещо на решението по иска с правно основание чл. 45 ЗЗД относно размера на обезщетението за неимуществени вреди, който следва да бъде определен съобразно предвидения в чл. 52 ЗЗД критерий за справедливост, а обезщетението за имуществени вреди – с оглед събраните доказателства.

Според другото становище, изразено в Решение № 191/20.05.2013 г. по т. д. № 114/2010г. на ВКС, II т. о., вторичният характер на прякото право спрямо деликтното право изключва и наличието на възможност застрахователят да дължи повече от дължимото от прекия причинител на неправомерното увреждане. Затова чрез прекия иск срещу застрахователя на гражданската отговорност на делинквента на пострадалия от деликт не може да бъде присъдено обезщетение за неимуществени вреди в по – висок размер от определеното му в наказателното производство по реда на чл. 45 ЗЗД обезщетение за същите неимуществени вреди от прекия причинител на вредата, с влязъл в сила съдебен акт.

2. Счита ли се за прекратен договор за застраховка „Гражданска отговорност на автомобилистите“ с фингираното връчване на известие за прекратяване, поради неплащане на разсрочена вноска, по реда на чл. 260, ал. 2 КЗ, във връзка с чл. 202, ал. 2 КЗ, без застрахователят да е изпълнил задължението си по чл. 294, ал. 1 КЗ да впише прекратяване на договора в регистъра на Гаранционния фонд?

Едното становище, обективизирано в Решение № 161/13.11.2012 г. по т. д. № 607/2011г. на ВКС, II т. о. е в смисъл, че предпоставките, при които застрахователят по задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите може да се освободи от отговорност по чл. 226, ал. 1 КЗ спрямо третите увредени лица, като се позове на прекратяване на застрахователния договор при условията на чл. 260, ал. 2, във вр. с чл. 202, ал. 2 КЗ, са: неплащане на изискуема част от разсрочената застрахователна премия /1/, връчено чрез застрахователна полица предупреждение до застрахования, че договорът ще се счита за прекратен с изтичане на 15 дни от падежа на неплатената част от премията /2/ и изпратено уведомление по чл. 294, ал. 1 КЗ до Информационния център към Гаранционен фонд, предхождащо настъпването на застрахователното събитие, че застрахователният договор с делинквента е прекратен към точно определен момент /3/.

Другото разбиране, обективизирано в Решение 111/30.07.2014 г. по т. д. № 2489/2013г. на ВКС, I т. о., е, че договорът за застраховка „Гражданска отговорност на автомобилистите“ се счита прекратен при фингираното връчване на известие за прекратяване, поради неплащане на разсрочена вноска, по реда на чл. 260, ал. 2 КЗ, във връзка с чл. 202, ал. 2 КЗ,

независимо от това дали застрахователят е изпълнил задължението си по чл. 294, ал. 1 КЗ и дали е вписано в регистъра на Гаранционния фонд прекратяването на договора.

3. От кой момент започва да тече давността по прекия иск на увреденото лице за заплащане на обезщетение при ексцес, предявен срещу застрахователя на делинквента по застраховка „Гражданска отговорност“?

В Решение № 53/10.08.2012 г. по т. д. № 455/2010 г. на ВКС, II т. о. е прието, че началото на давностния срок за прекия иск на пострадалото лице срещу застрахователя по гражданска отговорност за обезщетение за вреди от ПТП, включително и при ексцес, е моментът на настъпване на застрахователното събитие.

В Определение № 227/27.04.2010 г. по т. д. № 1054/2009 г. на ВКС, II т. о., с което не е допуснато касационно обжалване на въззивното решение, е изразено становище, че погасителната давност по иска за обезщетение за вреди от влошаване на здравословното състояние на увредения, включително по прекия иск срещу застрахователя, започва да тече от момента на проявяване на вредите.

4. Допустимо ли е конституирането на застрахователя на гражданската отговорност на делинквента по застраховка „Гражданска отговорност“, като евентуален ответник по реда на чл. 228, ал. 3 ГПК в образуваното срещу прекия причинител на деликта производство по чл. 45 ЗЗД, при условие, че исковата претенция спрямо него е основана на чл. 226, ал. 1 КЗ?

При оттегляне на главния иск по чл. 45 ЗЗД срещу делинквента, подлежи ли на разглеждане евентуалния пряк иск срещу застрахователя по чл. 226, ал. 1 КЗ или по него съдът дължи произнасяне, само при отхвърляне на първия? Кой е компетентният съд да се произнесе по евентуалния иск по чл. 226, ал. 1 КЗ при оттеглен първоначален иск по чл. 45 ЗЗД?

Според едното становище - Решение № 91/17.08.2011 г. по т. д. № 404/2010г. на ВКС, II т. о. е недопустимо по реда на чл. 228, ал. 3 ГПК, форма на изменение на иска, във вече образувано срещу прекия причинител на деликта производство по чл. 45 ЗЗД, като евентуален ответник да се конституира застрахователя на гражданската отговорност на делинквента, при условие, че срещу последния исковата претенция се заявява на основание чл. 226, ал. 1 КЗ. Не съществува процесуална пречка при оттегляне на главния иск по чл. 45 ЗЗД срещу делинквента, да бъде разгледан предявения като евентуален, но още с исковата молба, пряк иск

срещу застрахователя на гражданската отговорност на последния по чл. 226, ал. 1 КЗ. Извършеното в хода на производството пред първоинстанционния съд недопустимо съединяване на исковите претенции не е предвидено от законодателя, като отразяващо се на допустимостта на самите съединявани искове. Следователно обстоятелството, че исковата претенция по чл. 226, ал. 1 КЗ е подлежала на самостоятелно разглеждане и по правилата за подсъдността е била подсъдна на окръжния съд, означава, че след обезсилване на постановеното първоинстанционно решение, като постановено по иск, с който не е бил надлежно сезиран, поради допуснато нарушение на чл. 228, ал. 3 ГПК изменение на иска, апелативният съд е следвало да приложи процесуалното правило на чл. 270, ал. 3 ГПК и да върне делото на първоинстанционния съд за произнасяне по въведения с подадената от ищците молба спорен предмет.

Според другото становище - Решение № 103/25.07.2011 г. по т. д. № 403/2010г. на ВКС, II т. о., в хипотезата на предявен първоначален иск срещу делинквента с правно основание чл. 45 ЗЗД е допустимо конституирането на застрахователя на гражданската отговорност на делинквента по застраховка „Гражданска отговорност“ по реда на чл. 228, ал. 3 ГПК като евентуален ответник по иск с правно основание чл. 226, ал. 1 КЗ. Последващо субективно пасивно евентуално съединение на иска срещу застрахователя по застраховка „Гражданска отговорност“ е допустимо при наличието на следните предпоставки: а/ искът срещу делинквента и искът срещу застрахователя да произтичат от едни и същи права на увреденото лице - правото на обезщетение за претърпените от него имуществени и неимуществени вреди от непозволено увреждане, причинени от делинквента, чиято гражданска отговорност е застрахована по застраховка „Гражданска отговорност“; б/ вредите да произхождат от един и същ факт - непозволено увреждане, което е в резултат на настъпване на застрахователното събитие; в/ искът срещу делинквента и искът срещу застрахователя да подлежат на разглеждане по един и същ съдопроизводствен ред - общия исков процес; г/ спорът по двата иска да бъде подсъден на един и същ съд. При оттегляне на главния иск по чл. 45 ЗЗД срещу предпочитания ответник - делинквент подлежи на разглеждане евентуалният пряк иск срещу застрахователя по чл. 226, ал. 1 КЗ.

5. Приложима ли е нормата на чл. 113 ГПК по отношение на прекия иск по чл. 226, ал. 1 КЗ?

Едното становище, обективизирано в постановените по реда на чл. 274, ал. 3, т. 1 ГПК: Определение № 95/05.02.2010 г. по ч. т. д. № 70/2010 г. на ВКС, ТК, II т. о.; Определение № 268/09.04.2010 г. по ч. т. д. № 148/2010 г. на ВКС, ТК, II т. о.; Определение № 245/01.03.2011г. по ч. т. д. № 18/2011г. на ВКС, ТК, II т. о.; Определение № 507/05.07.2011 г. по ч. т. д.

№ 83/2011 г. на ВКС, ТК, II т. о. и други, изразява разбирането, че изборната местна подсъдност по чл. 113 ГПК е приложима към искове за заплащане на застрахователно обезщетение, предявени от застраховани лица, поради което при упражнено от ищеца право на избор на местна подсъдност по чл. 113 ГПК, общата местна подсъдност по чл. 108, ал. 1 ГПК се дерогира. Приложимостта на чл. 113 ГПК при определяне на местната подсъдност при тези искове е обоснована с разпоредбата на § 1, т. 1 от Допълнителните разпоредби на Кодекса за застраховането, придаваща на застрахованото лице качеството на „потребител на застрахователни услуги”.

Другото разбиране, обективирано в Определение № 649/16.07.2010 г. по ч. т. д. № 377/2010г. на ВКС, ТК, I т. о.; Определение № 3/10.01.2012 г. по ч. т. д. № 852/2011г. на ВКС, ТК, I т. о. и други, поддържа тезата, че нормата на чл. 113 ГПК е неприложима по отношение на прекия иск по чл. 226, ал. 1 КЗ, независимо от дефиницията на § 1, т. 1 от ДР на КЗ. Няма идентичност в съдържанието на термините в материалния и процесуалния закон и използваният в чл. 113 ГПК термин „потребител” следва да бъде разглеждан в тесен смисъл – приложим към искове за установяване на права или за преустановяване нарушение на права по Закона за защита на потребителите, независимо дали те са предявени по реда на чл. 310, т. 4 ГПК или по общия исков ред.

Предвид наличието на посочената по-горе противоречива съдебна практика, предоставям на Вашата преценка дали да упражните предоставената Ви от чл. 125 ЗСВ компетентност, като предложите на Общото събрание на Търговска колегия на ВКС да се произнесе с тълкувателно решение по посочените въпроси.

**ЗАМЕСТНИК НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ
И РЪКОВОДИТЕЛ НА ТЪРГОВСКА
КОЛЕГИЯ НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД:
/ ТАНЯ РАЙКОВСКА/**